

Colecția: **ESOTERICA**

Coperta: Stelian BIGAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BOERESCU, DAN-SILVIU

**Nemuritorii. Mitul vieții veșnice în variante românești :
docu-drame și mituri contemporane însoțite de consemnări
din presă** / prezentate de Dan Silviu Boerescu. - București :
Integral, 2019

Conține bibliografie

ISBN 978-606-992-302-3

94

© INTEGRAL, 2019

Editor: Costel POSTOLACHE
Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tipărit la Eurobusiness

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-992-302-3

Nemuritorii

Mitul vieții veșnice în variante românești

Docu-drame și mituri contemporane
însoțite de consemnări din presă
prezentate de Dan-Silviu Boerescu

INTEGRAL

Sumar

Nemuritorul Zalmoxis și sacrificiile umane
din cultul său „barbar” / 7

Pomul Vieții, simbolul regenerării
și al parcurgerii inițiatice a drumului
dintre felurile stadii ale existenței
mundane și extra-mundane / 27

Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte
sau esența nemuririi în folclorul românesc / 99

Chipul nemuritor al lui Dumnezeu / 119

Lămuriri bibliografice / 129

Nemuritorul Zalmoxis și sacrificiile umane din cultul său „barbar”

Dacii credeau în nemurirea sufletului și considerau moartea ca o simplă schimbare de țară, potrivit istoricilor. „Se credeau nemuritori”, i-a caracterizat Herodot (484 î. Hr. – 425 î. Hr.), istoricul grec care i-a prezentat în relatările sale despre campaniile militare conduse de puternicul rege persan Darius, cu două milenii și jumătate în urmă. Atunci, Persia se afla într-una din cele mai înfloritoare perioade din existența ei, într-o expansiune teritorială căreia geții (dacii) au încercat să i se opună. „Înainte de a ajunge la Istru /Dunăre/, Darius îi supune mai întâi pe geții care se cred nemuritori, căci tracii care au în stăpânirea lor Salmydessos și care locuiesc la miazănoapte de Apollonia și de orașul Mesambria – numiți skyrmiazi și nipsei – i s-au închinat lui Darius fără niciun fel de împotrivire. Geții însă, care luaseră hotărârea

nesăbuită, au fost robiți pe dată, măcar că ei sunt cei mai viteji și cei mai drekți dintre traci”, scria Herodot, într-un fragment din Istorii.

În scrierile lui Herodot este menționată povestea lui Zalmoxis, aflată de la grecii care locuiau în Strâmtoarea Dardanele. Potrivit istoricului, Zalmoxis era un discipol al înțeleptului Pitagora, care trăise printre greci și se întorsese apoi în Tracia. „Ca unul ce trăise printre eleni și mai ales alături de omul cel mai înțelept al Elladei, lângă Pythagoras, a pus să i se clădească o sală de primire unde-i găzduia și-i ospăta pe cetățenii de frunte; în timpul ospetelor, îi învăța că nici el, nici oaspeții lui și nici urmașii acestora în veac nu vor muri, ci se vor muta numai într-un loc unde, trăind de-a pururi, vor avea parte de toate bună-tățile. În tot timpul cât își ospăta oaspeții și le cuvânta astfel, pusese să i se facă o locuință sub pământ. Când locuința îi fu gata, se făcu nevăzut din mijlocul tracilor, coborând în adâncul încăperilor subpământene, unde stătu ascuns vreme de trei ani. Tracii fură cuprinși de părere de rău după el și-l jeliră ca pe un mort. În al patrulea an se ivi însă iarăși în fața tracilor și așa îi făcu Zalmoxis să creadă toate spusele lui. Iată ce povestesc c-ar fi făcut el. Cât despre mine, nici nu pun la îndoială, nici nu cred pe deplin câte se spun despre el și locuința de sub pământ; de altfel, socot că acest Zalmoxis a trăit cu multă vreme mai înainte a lui Pithagoras. Fie că Zalmoxis n-a fost decât un om, fie c-o fi fost vreun zeu de prin părțile Geției, îl las cu bine”, relatea Herodot.

Strabon (63 î. Hr. – 26 d. Hr.), un al istoric important al lumii antice, prelua o parte din relatările lui Herodot

despre Zalmoxis, adăugând că acesta făcea proorociri. „Se spune că un get cu numele Zalmoxis ar fi fost sclavul lui Pitagora și că ar fi deprins de la acesta unele cunoștințe astronomice, iar o altă parte ar fi deprins-o de la egipteni, căci cutreierările sale l-ar fi dus până acolo. Întorcându-se la el în țară, s-ar fi bucurat de o mare trecere la conducători și la popor – întrucât, întemeiat pe semnele cerești, el făcea proorociri. În cele din urmă l-a convins pe rege să-l facă părtaș la domnie, spunându-i că este în stare să-i vestească voința zeilor. La început, el a fost ales mare preot al celui mai venerat zeu de-al lor, iar după un timp, a fost socotit el însuși zeu, iar după aceea a primit și numele de zeu, petrecându-și viața într-o peșteră, pe care a ocupat-o el, și unde ceilalți nu puteau intra. Se întâlnea rar cu cei din afară, cu excepția regelui și a slujitorilor acestuia. Regele lucra în înțelegere cu el, fiindcă vedea că oamenii ajunseseră mult mai ascultători decât înainte. Căci supușii lui credeau că dă poruncile sfătuit de zei. Muntele unde se afla peștera a fost socotit sfânt și s-a numit așa: i se zicea Kogaionon și la fel a fost și numele râului care curgea pe lângă el”, relatea Strabon, în *Geografia*.

Filozoful grec Platon (427 î. Hr. – 347 î. Hr.) l-a menționat la rândul său pe Zalmoxis. A făcut-o în scrierile în care a relatat despre descântecul aflat de la „un doctor trac, unul din ucenicii lui Zalmoxis despre care se spune că au puterea să te facă nemuritor. Acest trac spunea că doctorii greci au mare dreptate să facă observațiile de care pomenii. Dar, adăugă el, Zalmoxis, regele nostru, care e zeu, spune că precum nu se cade să încercăm a vindeca

ochii fără să ne ocupăm de cap, ori capul fără trup, tot astfel nu se cade să încercăm a vindeca trupul fără să vedem de suflet, și că tocmai din pricina asta, sunt multe boli la care nu se pricep doctorii greci, fiindcă nu cunosc întregul de care ar trebui să îngrijească”, a scris Platon, în *Charmide*.

Istoricul grec Iordanes (secolul al IV-lea) l-a descris pe Zalmoxis ca rege al geților, filosof și erudit. Un alt istoric grec, Porphyry, relatează despre Zalmoxis că a fost discipol al lui Pitagora, iar numele său îi fusese dat astfel pentru că la naștere fusese înfășurat într-o blană de urs, numită de traci zalmos. „Zalmoxis, un trac care a fost sclavul lui Pitagora și a ascultat învățăturile sale, când a fost eliberat și s-a întors la geți le-a dat acestora legi și i-a îndemnat pe concetățeni să fie viteji, convingându-i că sufletul este nemuritor. Chiar și acum mulți dintre barbari îi conving pe fiii lor că sufletul celor morți nu poate să piară, ci supraviețuiește și că nu trebuie să se teamă de moarte, ci să fie curajoși în fața primejdiilor. Fiindcă i-a educat în acest fel pe geți și le-a dat legi scrise, Zalmoxis este socotit de către ei drept cel mai mare dintre zei”, scria Iamblichos (secolul al III-lea), în lucrarea sa *Viața lui Pitagora*.

Lucian Blaga a fost unul dintre umaniștii români care au căutat explicații pentru modul în care geții priveau nemurirea. „Getul nu se ferește să cadă în luptă, deoarece pe calea aceasta el speră să obțină o nemurire a dublului său corporal. Nemurirea îl preocupă nu atât ca un lucru de la sine înțeles, ci mai curând ca un ce de dobândit pe o cale oarecare, unde totdeauna magia intervine

într-un fel. Se pare de altfel că preoții geți, ca și druzii la celți, erau impresionanți meșteri ai magiei”, arăta Lucian Blaga, în articolul „Getica”, publicat în revista de filozofie *Saeculum*, în 1943. La daci, ca și la celți, se sacrificau tineri bărbați, care aveau să devină „misionari”, porți de legătură între zei și pământeni, dar și ghizi ai noilor suflete. Dacii credeau în nemurire și considerau că moartea este singura cale pentru a obține nemurirea. Moartea nu era un sfârșit existential, un capăt de drum biologic în sine, ci era doar o modalitate de a comunica cu zeii.

Despre natura „nemuririi sufletului” și despre cum credeau dacii că trăiesc în veșnicie s-a discutat foarte mult și constituie al doilea element extraordinar al credinței lor religioase, alături de monoteismul lor originar. S-a vehiculat ideea că dacii, atunci când vorbeau despre nemurire, nu se refereau la nemurirea sufletului, ci la o nemurire fizică. În defavoarea acestei idei vine un important episod povestit de Platon în dialogul *Charmides*. În această istorisire se arată cum Zalmoxis îi învăța pe medicii daci cum să vindece întregul, dacă vrei să vindeci trupul trebuie să vindeci și sufletul: „Zalmoxis, regele nostru, care e zeu, spune că precum nu se cade să încercăm a vindeca ochii fără să ne ocupăm de cap, ori capul fără trup, tot astfel nu se cade să încercăm a vindeca trupul fără să vedem de suflet și că tocmai din pricina asta sunt multe boli la care nu se pricep doctorii greci, fiindcă nu cunosc întregul de care ar trebui să se îngrijească. Căci dacă acesta merge rău, este peste putință ca partea să meargă bine. Toate relele și bunurile trupului și omului

îndeobște pornesc de la suflet, care înrăurește asupra trupului precum capul înrăurește asupra ochilor. Prin urmare, întâi de toate și mai presus de orice, trebuie să îngrijim de suflet, dacă vrem să fie în bună stare capul și trupul întreg”. Din acest episod reiese un lucru foarte clar, că dacii credeau în existența sufletului și că acesta este nemuritor, iar viața de dincolo, unde merge sufletul după moartea fizică, nu era sub pământ la lumina torțelor, ci în cer lângă Zalmoxis, unde strălucește ziua eternă. Herodot menționează foarte clar: „Sufletul este nemuritor” (Herodot IV, 93-96), ci nu trupul, iar Strabon vorbește în următorii termeni: „Trupul e o împiedicare pentru suflet de a se bucura de nemurire, de aceea el nu are nici un preț, poftele lui nu trebuie ascultate, la război trebuie jertfit fără părere de rău”. Deci și Strabon relatează clar că, la geto-daci, este vorba despre o credință în nemurirea sufletului, ci nu a trupului.

Textul fundamental al Antichității despre ritualurile dacilor legate de nemurire relevă o practică care azi poate părea barbară dar care, însă, atunci, intra în ordinea lucrurilor care aveau tangență direct cu sacrul. În a patra carte a lucrării *Istoriile*, Herodot relatează următoarele: „Crezul geților în ceea ce privește nemurirea este următorul. Ei cred că de fapt nu mor, ci că atunci când pleacă din această viață merg la Zalmoxis, care e numit și Gebeleisiz de către unii dintre ei. Acestui zeu trimit o dată la cinci ani un mesager, care e ales prin tragere la sorți din toată națiunea, însărcinat să îi ducă cererile lor. Modul lor de a îl trimite este acesta. Câțiva dintre ei stau în picioare, fiecare ținând în mână trei săgeți; alții iau

omul care urmează să fie trimis lui Zalmoxis, și, balanându-l de mâini și picioare, îl aruncă în sus astfel încât să cadă pe vârfurile armelor. Dacă este străpuns și moare, ei cred că zeul le este binevoitor, dar dacă nu, dau vina pe mesager, care (spun ei) este un om rău: și astfel aleg un altul pentru a îl trimite zeului. Mesajele sunt încredințate cât timp acesta este încă în viață. Aceeași oameni, când tună și fulgeră, își îndreaptă săgețile către cer, rostind amenințări către zeu; și de asemenea nu cred că există vreun alt zeu decât al lor.

Sunt informat de către grecii care trăiesc pe malurile Hellespont-ului și Pontus-ului (Mării Negre), că acest Zalmoxis a fost în realitate un om, că a locuit în Samos, și că pe când era acolo fusese sclavul lui Pitagora, fiul lui Mnesarchus. După ce și-a obținut libertatea, s-a îmbogățit, iar, plecând din Samos, s-a întors în țara sa. Tracii în acea vreme trăiau într-un mod mizerabil, și erau o rasă săracă și ignorantă; Zalmoxis, de aceea, care prin comerț cu grecii, și în special cu cel care nu era cel mai de disprețuit dintre filozofii lor, Pitagora, era familiarizat cu modul ionic de viață și cu maniere mai rafinate decât cele curente între compatrioții săi, și-a clădită o încăpere, în care din când în când îi primea și ospăta pe cei mai de seamă dintre traci, folosindu-se de ocazie pentru a-i învăța că nici el, nici ei, onorații oaspeți, nici vreunul dintre descendenții lor nu vor muri vreodată, dar că se vor duce toți într-un loc unde vor trăi pe veci bucurându-se de toate bunurile posibile. Făcând acestea, și ținând astfel de discursuri, el construia un apartament subteran, în care, când fusese gata, se ascunse, dispărând brusc dinaintea